

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2024, sp. zn. 29 Cdo 958/2022, ECLI:CZ:NS:2024:29.CDO.958.2022.2

Číslo: 45/2025

Právní věta:

Rozsudek, jímž insolvenční soud v incidenčním sporu podle § 159 odst. 1 písm. f/ insolvenčního zákona pravomocně zamítl žalobu o určení neplatnosti kupní smlouvy, kterou insolvenční správce zpeněžil majetek dlužníka prodejem mimo dražbu (§ 289 odst. 3 insolvenčního zákona), je ve smyslu § 159a o. s. ř. účinný (působí) i po skončení insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.03.2024

Spisová značka: 29 Cdo 958/2022

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory, Konkurs - zrušení konkurzu, Neplatnost smlouvy, Ochrana vlastnictví, Vlastnictví, Žaloba určovací, Zpeněžování

Předpisy: § 135 o. s. ř.

§ 159 IZ

§ 159a odst. 1 o. s. ř.

§ 164 IZ

§ 289 odst. 3 IZ

§ 312 odst. 1 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalované změnil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 10. 2021, sp. zn. 61 Co 186/2021, ve znění usnesení ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 61 Co 186/2021, tak, že se rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 21. 7. 2021, sp. zn. 17 C 18/2021, potvrzuje a žalobkyně je povinna zaplatit žalované náhradu nákladů odvolacího řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Karlových Varech rozsudkem ze dne 21. 7. 2021, č. j. 17 C 18/2021-132, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně (H. L.) domáhala vůči žalované (H. O.) určení vlastnického práva k pozemku

parc. č. st. XY, zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je stavba č. p. XY, k pozemku parc. č. st. XY, zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je stavba č. p. XY, k pozemku parc. č. XY a pozemku parc. č. XY, vše v katastrálním území XY, části obce XY, obci XY [dále jen „nemovitosti“ (bod I. výroku)], a uložil žalobkyni nahradit žalované náklady řízení (bod II. výroku).

2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

[1] Žalobkyně byla do 29. 7. 2015 zapsána v katastru nemovitostí jako vlastníkem nemovitostí a její vlastnické právo nebylo do tohoto data zpochybňováno.

[2] Krajský soud v Plzni (dále též „insolvenční soud“) usnesením ze dne 28. 8. 2013 (mimo jiné) zjistil úpadek žalobkyně, prohlásil konkurs na její majetek a insolvenčním správcem ustanovil AP insolvence, v. o. s. (dále jen „insolvenční správce“). Do 6. 5. 2020 byl v insolvenčním rejstříku u tohoto usnesení uveden údaj o právní moci tohoto rozhodnutí (k 11. 10. 2014).

[3] Kupní smlouvou z 28. 7. 2015, jíž předcházela souhlas zajištěných věřitelů se zpeněžením nemovitostí mimo dražbu, převedl insolvenční správce vlastnické právo k nemovitostem na žalovanou (s právními účinky vkladu práva k 29. 7. 2015).

[4] Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 2. 4. 2020, č. j. 152 ICm 3302/2016-105, došlo „ke zrušení právní moci“ rozhodnutí o zjištění úpadku. Vrchní soud v Praze následně usnesením ze dne 10. 6. 2020, sen. zn. 1 VSPH 671/2016 zrušil usnesení insolvenčního soudu o zjištění úpadku.

[5] Insolvenční řízení žalobkyně bylo pravomocně ukončeno usnesením insolvenčního soudu ze dne 4. 11. 2020, o zastavení řízení pro zpětvzetí insolvenčního návrhu (rozhodnutí potvrdil odvolací soud).

[6] Řízení o žalobě pro zmatečnost (správně o žalobě na obnovu řízení) podané žalobkyní, vedené u insolvenčního soudu pod sp. zn. 152 ICm 3824/2015, bylo pravomocně skončeno zastavením řízení podle usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2021, sen. zn. 104 VSPH 892/2020 [proto, že podle § 159 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), nejsou důvody pro pokračování v řízení o žalobě na neplatnost kupní smlouvy po skončení insolvenčního řízení]. Právní moc označeného rozhodnutí byla odložena usnesením Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2021, sen. zn. [29 ICdo 52/2021](#).

[7] Žalovaná měla v souvislosti s nabytím nemovitostí informace, že insolvenční správce je oprávněn kupní smlouvou ze dne 28. 7. 2015 sporné nemovitosti (za žalobkyni) převést na žalovanou, neboť v insolvenčním rejstříku byly zveřejněny informace, které se týkaly oprávnění insolvenčního správce vystupovat za žalobkyni.

3. Na tomto skutkovém základě soud prvního stupně, cituje § 283 odst. 1 a 2, § 286 odst. 1 písm. c/ a odst. 2, § 289 odst. 1 a 3, § 293 odst. 1 insolvenčního zákona a § 984 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), nejprve uvedl, že ač podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona může být vyslovena neplatnost kupní smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení majetkové podstaty, pouze v incidenčním řízení, na posuzovanou situaci tento závěr nedopadá. Je tomu tak proto, že žalobkyně je v situaci, kdy se jí nedostalo ochrany v řízení podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona, ač je zřejmé, že úpadek byl (formou konkursu) řešen neoprávněně (rozhodnutí o úpadku nikdy nenabývalo právní moci). Žalobkyně pak „musí mít možnost“ uplatnit své námitky (odmítnuté v incidenčním řízení nejprve s ohledem na nesprávnou představu o právní moci usnesení o úpadku a o prohlášení konkursu a následně v řízení o žalobě na obnovu řízení z procesních důvodů, v důsledku

zastavení insolvenčního řízení). Jen stěží lze podle soudu prvního stupně připustit, že by pro případ zastavení insolvenčního řízení byla žalobkyně vyloučena z možnosti žádat přezkum smlouvy, kterou pozbyla vlastnické právo. Pokud insolvenční zákon tuto možnost nedává, aniž by z něj vyplývalo, že na takovou možnost pomyslel a ochranu z nějakého důvodu vyloučil, je třeba připustit možnost posouzení „důsledků smlouvy“ i mimo rámec incidenčního sporu.

4. Podstata sporu podle soudu prvního stupně spočívá v tom, zda důsledky postupu insolvenčního správce po rozhodnutí o úpadku a o prohlášení konkursu na majetek žalobkyně a po vyznačení právní moci tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku zaslouží ochrany (ve smyslu dobrověrného nabyvatele), nebo zda má přednost ochrana vlastnického práva žalobkyně jako osoby, která byla v rozporu se zákonem postižena důsledky insolvenčního řízení. Přitom má za zřejmé, že zachování obou práv není možné, protože se vzájemně vylučují.

5. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že jsou zde mimořádné okolnosti případu, které „důsledky logického závěru o neplatnosti smlouvy kupní jako nabývacího titulu (pro porušení § 283 odst. 2 insolvenčního zákona) pro žalovanou eliminují“. V obecné rovině je totiž na straně dobrověrného nabyvatele významný zájem na zachování a nesnížení důvěry jednotlivců v akty veřejné moci, a to zejména v souvislosti s úkony v insolvenčním řízení. Obecnost zásady ochrany dobré víry vede k závěru o použitelnosti závěrů o dobré víře i pro insolvenční řízení podle insolvenčního zákona. Ochrana dobré víry přichází v úvahu zejména tehdy, jsou-li přítomny mimořádné okolnosti případu, které se jeví být závažnější než ochrana zájmu chráněného zákazovou normou. V posuzované věci vznikly mimořádné (individuální) okolnosti, které žalovanou vedly k důvěře v (konkrétní) výsledky insolvenčního řízení. Z insolvenčního rejstříku (stejně jako z katastru nemovitostí) nevyplývaly žádné pochybnosti o správnosti postupu insolvenčního správce (s vědomím soudu a s vědomím zajištěných věřitelů). Podle soudu prvního stupně tak není důvod pro to, aby dobrá víra žalované ve správnost postupu státu (a jím pověřených osob) doznala v posuzované věci újmu, navíc za situace, kdy alternativní způsoby řešení zpeněžení majetku (soudní dražba, popř. dokonce veřejná dobrovolná dražba) vedou k ochraně dobré víry nabyvatele (byť tam zpravidla půjde o nabývání věci od nevlastníka).

6. Soud prvního stupně doplnil, že ochrana dobré víry v údaje v katastru nemovitostí (ze kterých bylo možné dovodit správnost zastoupení žalobkyně insolvenčním správcem) svědčí závěru pro uznání vlastnického práva žalované před ochranou porušených práv žalobkyně. Nemohla-li mít žalovaná k datu podání návrhu na vklad vlastnického práva pochybnosti o existenci pravomocného rozhodnutí o úpadku žalobkyně (a o způsobu řešení úpadku konkursem) a o tom, že za žalobkyni vystupuje insolvenční správce v souladu s pokyny insolvenčního soudu a věřitelů, je na místě poskytnout jejímu vlastnickému právu ochranu, byť se dodatečně ukázalo, že právní moc byla na rozhodnutí o úpadku a o prohlášení konkursu vyznačena nesprávně. Je-li soudy poskytována ochrana i při nabytí od nevlastníka (za určitých podmínek), měla by být poskytnuta ochrana i při nabytí od vlastníka věci, který byl zastupován osobou určenou státní mocí v souvislosti s insolvenčním řízením.

7. Závěrem soud prvního stupně přisvědčil žalobkyni, že žaloba na neplatnost kupní smlouvy, která byla uzavřena insolvenčním správcem v rámci zpeněžení majetku dlužníka v souladu s § 289 odst. 3 insolvenčního zákona, musí mít věcnou náplň (ochranný účel normy musí dojít naplnění). Tento incidenční spor míří na ochranu dlužníka v případě excessu insolvenčního správce nebo skutečností známých v době zveřejnění kupní smlouvy (které mají vliv na platnost smlouvy). Důvodem pro určení neplatnosti zpravidla nebude (a nebylo to zřejmě úmyslem zákonodárce), že na rozhodnutí o úpadku a o prohlášení konkursu byla chybně vyznačena právní moc. Jen těžko lze podle soudu prvního stupně dospět k závěru, že dotčené ustanovení má řešit důsledky nesprávného úředního postupu v podobě vyznačení právní moci na rozhodnutí. Přestože podle označeného ustanovení insolvenčního zákona při včas podané žalobě není podstatná dobrá víra nabyvatele, není účelem uvedeného ustanovení, aby došlo k určení neplatnosti smlouvy a vyloučení důsledků (ne)platnosti kupní smlouvy

s velkým časovým odstupem (po skončení řízení o této žalobě v důsledku nesprávného závěru o právní moci usnesení o úpadku a o prohlášení konkursu), aniž by to bylo důsledkem dlouhého aktivního soudního řízení o incidenční žalobě. I v takovém případě by musela být z výše uvedených důvodů stanovena prioritá ochrany dobré víry žalované jako nabyvatelky nemovitých věcí (v rámci insolvenčního řízení).

8. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 27. 10. 2021, č. j. 61 Co 186/2021-219, ve znění usnesení ze dne 30. 11. 2021, č. j. 61 Co 186/2021-262, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že určil, že žalobkyně je vlastníkem předmětných nemovitostí (první výrok), a uložil žalované nahradit žalobkyni náklady řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

9. Odvolací soud se ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že v tomto nalézacím řízení lze posoudit platnost uzavřené kupní smlouvy jako otázku předběžnou, byť nebylo pravomocně skončeno řízení o obnovu incidenčního sporu o neplatnosti kupní smlouvy podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona. I kdyby totiž dovolací soud shledal podmínky pro pokračování v řízení o obnově původního řízení o žalobě na neplatnost kupní smlouvy, a v následně obnoveném řízení by bylo pokračováno, stěží by mohl insolvenční soud v rámci onoho incidenčního sporu dospět k jinému závěru, než k závěru o neplatnosti kupní smlouvy. V insolvenčním řízení totiž „nikdy nebylo“ pravomocně rozhodnuto o úpadku žalobkyně a o prohlášení konkursu na její majetek a insolvenční řízení bylo pravomocně zastaveno.

10. K tomu odvolací soud doplnil, že posouzení platnosti kupní smlouvy nebrání ani pravomocný rozsudek ze dne 18. 2. 2016, č. j. 152 ICM 3824/2015-34, jímž insolvenční soud zamítl žalobu o určení neplatnosti kupní smlouvy. Rozsudek byl totiž vydán v incidenčním sporu, přičemž účelem incidenčních sporů je řešit sporné otázky jen v rámci probíhajícího insolvenčního řízení. Pravomocné rozsudky vydané v incidenčním sporu v zásadě nemají přesah mimo vlastní insolvenční řízení, což lze dovodit z § 164 insolvenčního zákona ve spojení s § 9 insolvenčního zákona. Závaznost rozsudku vydaného v incidenčním sporu se tak zásadním způsobem odlišuje od závaznosti rozsudku vydaného v běžném nalézacím řízení, která je stanovena v § 159a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Odvolací soud proto dovodil, že na rozsudek vydaný v incidenčním řízení, byť nabyl právní moci, je nutno od okamžiku pravomocného zastavení insolvenčního řízení pohlížet jako na rozsudek neúčinný.

11. Soud prvního stupně za této situace podle odvolacího soudu správně posuzoval, jaká strana sporu si zaslouží větší ochranu v nalézacím řízení, když je nesporné, že nesprávným úředním postupem insolvenčního soudu byly poškozeny obě účastnice řízení.

12. Oproti soudu prvního stupně se ovšem odvolací soud ztotožnil s argumentací žalobkyně. Judikatura, z níž vycházel soud prvního stupně, není na projednávanou věc zcela přílehavá, neboť spíše dopadá na případy nabytí věci dobrověrným nabyvatelem od nevlastníka. O takovou situaci však nejde, neboť žalobkyně v době uzavření „darovací“ (správně kupní) smlouvy byla řádným vlastníkem nemovitých věcí a její vlastnické právo v řízení nebylo zpochybňováno. Na tom nic nemění skutečnost, že smlouvu uzavřel insolvenční správce, jako osoba s dispozičním oprávněním k majetku ve vlastnictví žalobkyně, v mylném přesvědčení, že je oprávněn disponovat s majetkem žalobkyně. Na projednávaný případ by se měl beze zbytku vztahovat (z hlediska řádného nabytí vlastnictví žalovanou) jen institut vydržení.

13. Opačný závěr by podle odvolacího soudu mohl vést k absurdní situaci, že ve všech případech, kdy dojde k uzavření neplatné smlouvy o převodu nemovité věci mezi řádným vlastníkem a nabyvatelem (novým vlastníkem), by nabyvatel (jestliže sám neplatnost smlouvy nezpůsobil a v době uzavření smlouvy se mylně domníval, že je smlouva platná) vždy nabyl vlastnictví jako dobrověrný nabyvatel bez ohledu na neplatnost smlouvy.

14. Odvolací soud proto uzavřel, že je na místě poskytnout ochranu žalobkyni jako řádné vlastníci, která svým jednáním nezpůsobila neplatnost kupní smlouvy, před právem žalované (jako nabyvatelky) na ochranu její dobré víry a důvěry v akty veřejné (státní) moci.

II. Dovolání

15. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí spočívá zčásti na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, které dovolacím soudem dosud nebyly řešeny, a zčásti na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Tvrdí, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že se rozsudek insolvenčního soudu potvrzuje, nebo jej zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

16. Dovolacímu soudu předkládá k řešení následující otázky:

[1] Zakládá pravomocné rozhodnutí o věcném právu (v tomto případě rozhodnutí vydané v řízení o určení vlastnického práva k nemovitostem) učiněné v rámci incidenčního sporu překážku věci rozhodnuté i pro nalézací řízení? Zakládá dosud běžící řízení o obnovu incidenčního sporu překážku litispendence?

[2] Lze přezkoumat platnost kupní smlouvy uzavřené insolvenčním správcem i mimo rámec incidenčního sporu?

[3] Stane se pravomocné rozhodnutí vydané v incidenčním řízení neúčinným následkem zpětného zrušení právní moci usnesení o úpadku dlužníka?

[4] Má zpětné zrušení právní moci usnesení o prohlášení konkursu na dlužníkův majetek vliv na právní jednání provedená insolvenčním správcem v daném insolvenčním řízení do okamžiku zrušení právní moci usnesení o prohlášení konkursu? Stanou se právní jednání učiněná insolvenčním správcem (zejména zpeněžení majetkové podstaty), který nadto neměl a ani nemohl mít povědomí, že jedná neoprávněně, zrušením právní moci usnesení o prohlášení konkursu na dlužníkův majetek automaticky neplatnými, respektive neúčinnými?

[5] Je po zrušení právní moci usnesení o prohlášení konkursu (potažmo celého insolvenčního řízení), kdy mezitím došlo ke zpeněžení majetkové podstaty dlužníka (žalobkyně), vyloučeno uplatnění zásady *restitutio in integrum*?

[6] Lze situaci, kdy byl insolvenční správce oprávněně přesvědčen, že má dispoziční oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou dlužníka (v tomto případě žalobkyně), ačkoliv lze dojít k závěru, že pozdějším rozhodnutím soudu a zpětným zrušením právní moci usnesení o prohlášení konkursu insolvenční správce dispoziční práva, a tím i oprávnění nakládat s majetkem dlužníka (žalobkyně), nikdy neměl, posoudit jako nabytí od neoprávněného?

[7] Lze zpětně aplikovat později získanou vědomost, že v rozhodném okamžiku či období (v tomto případě v době uzavírání kupní smlouvy) byl zápis ve veřejných rejstřících v rozporu se skutečným stavem věci, tím způsobem, že dojde k automatickému zneplatnění kupní smlouvy uzavřené s insolvenčním správcem?

[8] Neměla by se na daný případ vztahovat ochrana dobré víry nabyvatele (dovolatelky) při uzavírání kupní smlouvy s insolvenčním správcem, jednak ve vztahu ke stavu zápisů ve veřejných rejstřících, a jednak ve vztahu k presumpci správnosti veřejnoprávních aktů?

Nedošlo v tomto případě k porušení zásady materiální publicity?

[9] Mají právní jednání učiněná dle insolvenčního zákona stejnou váhu jako právní jednání učiněná dle občanského zákoníku? Mají právní jednání učiněná insolvenčním správcem a třetí osobou jakožto kupujícím při uzavírání kupní smlouvy činěné dle insolvenčního zákona stejnou sílu jako právní jednání mezi prodávajícím a kupujícím dle občanského zákoníku?

[10] Neměla by v souvislosti s insolvenčním řízením (za daných okolností s ohledem na mimořádná specifika případu) být upřednostněna dobrá víra nabyvatele nemovitých věcí před vlastnickým právem původního majitele?

Dále dovolatelka namítá, že hodnocení učiněná odvolacím soudem jsou nepřezkoumatelná a že odvolací soud nedostatečně přihlédl ke všemu, co v řízení vyšlo najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. K položeným otázkám pak dovolatelka argumentuje následovně:

K otázce [1]

17. Dovolatelka namítá, že odvolací soud nesprávně vyhodnotil možnost posuzovat platnost kupní smlouvy jako otázku předběžnou, neboť rozhodnutí učiněná v rámci insolvenčního řízení (resp. incidenčních sporů) jsou závazná pro účastníky daného insolvenčního řízení, přičemž v tomto případě nevystupuje žádný další (nový) subjekt, který by nebyl účastníkem incidenčního řízení o neplatnosti kupní smlouvy. Rozhodnutí o neplatnosti kupní smlouvy je tudíž závazné i pro účastníky tohoto řízení, a jsou tak splněny podmínky i pro uplatnění zásady *res iudicata*.

18. Zároveň má dovolatelka za to, že soudy obou stupňů pochybily tím, že ignorovaly, že v rámci incidenčního sporu dosud nedošlo k pravomocnému skončení řízení o obnově řízení o neplatnosti kupní smlouvy.

K otázce [2]

19. Dovolatelka se domnívá, že podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona jsou k posouzení platnosti kupní smlouvy uzavřené insolvenčním správcem příslušné pouze insolvenční soudy, k čemuž odkazuje i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2018, sp. zn. [28 Cdo 1965/2018](#). Odvolací soud se tak při vyloučení aplikace § 289 odst. 3 insolvenčního zákona zaměřil pouze na ochranu práv žalobkyně jako původního vlastníka nemovitostí, opomněl však ochranu práv dovolatelky, čímž došlo k citelnému zásahu do jejích práv.

20. Uvedená situace podle dovolatelky vede k nespravedlivým závěrům, kdy by si žádný nabyvatel práv či majetkových hodnot získaných v rámci zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu nikdy nemohl být jist takto nabytým vlastnictvím.

K otázce [3]

21. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že rozhodnutí o neplatnosti kupní smlouvy vydané v insolvenčním řízení je od okamžiku zastavení insolvenčního řízení neúčinné, neboť žádná taková premisa ze zákona nevyplývá. Má za to, že odvolací soud není oprávněn vyslovit či dovodit neúčinnost pravomocného rozsudku bez dalšího (aniž by takový závěr vyplýval z rozhodnutí soudu či ze zákona).

K otázce [4]

22. Dovolatelka s odkazem na § 312 insolvenčního zákona namítá, že na platnost a účinnost úkonů insolvenčního správce nemá žádný vliv ani skutečnost, že je konkurs zrušen z důvodu, že nebyl ani

dodatečně osvědčen úpadek dlužníka. Obdobný postup by tak měl být uplatněn i v předmětném případě, neboť insolvenční správce nemá prostor k pochybám, zda má majetkovou podstatu v případě prohlášení konkursu zpeněžit; musí následovat zákonem stanovený postup. Dovolatelka dále připomíná, že zpeněžení majetkové podstaty předcházely souhlas zajištěných věřitelů a písemné potvrzení insolvenčního soudu ze dne 23. 7. 2015.

23. Míni, že důsledkem zpochybnění platnosti právních jednání učiněných insolvenčním správcem by v nynějším případě nastala krajně nespravedlivá situace, v níž došlo k řádnému uspokojení věřitelů z majetkové podstaty žalobkyně, avšak dovolatelka by byla citelně zkrácena na svých právech, neboť by v konečném důsledku přišla jak o nemovitosti, tak o finanční prostředky vynaložené na jejich koupi, potažmo na jejich další zhodnocení.

K otázce [5]

24. Podle dovolatelky se soudy nezabývaly tím, zda není v takovýchto případech na místě vyloučit uplatnění zásady *restitutio in integrum*, a to s ohledem na blízký vztah insolvenčního a exekučního řízení, kdy je v jejich rámci sledován prakticky shodný účel a uplatňovány stejné zásady, přičemž zákazem aplikace této zásady v exekučním řízení dochází k upřednostnění ochrany dobré víry třetí osoby.

K otázce [6]

25. Dovolatelka je toho názoru, že institut vydržení je na uvedenou situaci nepřiléhavý; naopak vzhledem k okolnostem případu je na místě na danou situaci pohlížet jako na nabytí od neoprávněné osoby, neboť na insolvenčního správce přechází dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, čímž přebírá více práv a povinností než při běžném zastoupení. Jestliže tedy bylo zrušením právní moci usnesení o prohlášení konkursu zjištěno, že insolvenční správce dispoziční oprávnění k nakládání s nemovitostmi nikdy skutečně nenabyl, pak musí být na jeho nakládání s majetkovou podstatou nahlíženo jako na jednání, která činila osoba k tomu neoprávněná.

26. K tomu dovolatelka s poukazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. [22 Cdo 1980/2020](#), uvádí, že zapsaný stav svědčí v její prospěch jako osoby, která věcné právo nabyla, neboť kumulativně splnila podmínky dané § 984 odst. 1 o. z.

K otázce [7]

27. Dovolatelka namítá, že by neměly být zpětně zohledňovány skutečnosti, které vyšly najevo dodatečně, navíc s ohledem na časový odstup zjištění, že faktický stav není v souladu se stavem právním. Za stěžejní má fakta, která byla relevantní v rozhodném období, tedy stav zápisů ve veřejných seznamech v době uzavírání kupní smlouvy.

K otázce [8]

28. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že připuštění aplikace institutu nabytí od neoprávněné osoby by vedlo k absurdní situaci, kdy by se stal dobrověrným nabyvatelem (ve všech případech) každý nabyvatel z titulu neplatné smlouvy o převodu nemovité věci za situace, kdy sám neplatnost smlouvy nezpůsobil a v době uzavření smlouvy se mylně domníval, že je smlouva platná. Míni, že závěr odvolacího soudu nezohledňuje zvláštnosti situace, kdy smlouvu uzavřel insolvenční správce (u něhož byla dodatečně zjištěna absence dispozičního oprávnění k nakládání s majetkem žalobkyně).

29. Dovolatelka považuje za absurdní, že by nedošlo k poskytnutí ochrany ve smyslu § 984 odst. 1 o. z., kdyby právní jednání bylo vyhodnoceno jako neplatné proto, že za vlastníka jednala osoba, která k

tomu nebyla oprávněna, avšak byla zapsána v katastru nemovitostí.

K otázce [9]

30. Dovolatelka zdůrazňuje, že insolvenční zákon představuje *lex specialis* k jiným právním předpisům, mimo jiné i k občanskému zákoníku. Tato skutečnost podle ní vede k tomu, že právní jednání činěná insolvenčním správcem postupem podle insolvenčního zákona mají větší právní sílu než právní jednání činěná subjekty podle občanského zákoníku; jako takovým by jim měla být poskytována větší právní ochrana.

K otázce [10]

31. Dovolatelka má za správný závěr soudu prvního stupně, že je zapotřebí upřednostnit ochranu její dobré víry, a to zejména s ohledem na mimořádné okolnosti případu. Ve shodě se soudem prvního stupně se domnívá, že její postavení bylo v rámci insolvenčního řízení slabší než postavení žalobkyně v pozici dlužníka.

32. Ve vztahu k tvrzeným vadám řízení dovolatelka odkázala na judikaturu Ústavního soudu s tím, že nedostatečné odůvodnění závěrů odvolacího soudu činí jeho skutková zjištění nepřezkoumatelnými. Mínil, že v řízení byla porušena její základní práva, když nebylo přihlédnuto ke všemu, co v řízení vyšlo najevo a ke specifickým okolnostem případu.

III.

Přípustnost dovolání

33. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

34. Nejvyšší soud nejprve posuzoval přípustnost dovolání. S ohledem na to, že pro výsledek řízení je určující především přezkoumání závěru odvolacího soudu, podle něhož v řízení o určení vlastnického práva si soudy mohou posoudit jako otázku předběžnou platnost smlouvy o zpeněžení majetku z majetkové podstaty prodejem mimo dražbu, zabýval se Nejvyšší soud nejdříve otázkami [1] až [3].

35. Otázka ad [1] přípustnost dovolání nezakládá, neboť je zřejmé, že o překážku věci rozhodnuté, jež by bránila ve vedení tohoto řízení, v dané věci nejde. I z dovolatelkou citované judikatury plyne, že základní podmínkou pro to, aby výsledek dříve proběhlého řízení mezi týmiž účastníky bránil vedení sporu dalšího, je především to, že předmět obou řízení je totožný. Přitom je zjevné, že předmětem incidenčního sporu je určení neplatnosti smlouvy o zpeněžení majetku z majetkové podstaty a oproti tomu ve sporu o určení vlastnictví je předmětem sporu určení vlastnického práva. Na závěru, že předmět obou řízení není totožný, nic nemění skutečnost, že i v tomto řízení je (může být) jako předběžná otázka posuzována platnost téže smlouvy (od níž odvozuje své vlastnického právo k předmětu sporu žalovaná); v takovém případě pak půjde jen o to, zda předběžnou otázku dříve meritorně vyřešilo jiné pravomocné soudní rozhodnutí.

36. Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení problematiky předestřené otázkami [2] a [3], když první z těchto otázek posoudil odvolací soud v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu a druhá otázka nebyla Nejvyšším soudem dosud řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

37. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají. Napadené rozhodnutí netrpí ani dovolatelkou namítanou nepřezkoumatelností, když potud rozsudek odvolacího soudu odpovídá závěrům formulovaným na

dané téma v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněném pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Tuto svou námitku ostatně dovolatelka (vyjma odkazu na judikaturu Ústavního soudu) ani jinak konkrétně nerozvádí. Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci.

38. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

39. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nemohl být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

40. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a občanského soudního řádu:

§ 159 (insolvenčního zákona)

(1) Incidenčními spory jsou

(...)

f/ spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu,

(...)

(3) Není-li dále stanoveno jinak, v incidenčních sporech nelze pokračovat po skončení insolvenčního řízení.

(4) V incidenčních sporech podle odstavce 1 písm. a/ až c/ a e/ až g/ lze pokračovat po skončení insolvenčního řízení zrušením konkursu podle § 308 odst. 1 písm. c/ nebo rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu, anebo rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění oddlužení. Incidenční spory podle odstavce 1 písm. a/ se v takovém případě považují za spory o určení pravosti, výše nebo pořadí přihlášených pohledávek pro dobu, po kterou trvalo insolvenční řízení, a incidenční spory podle odstavce 1 písm. b/, s výjimkou sporů o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5, za spory o určení, zda věc, právo, pohledávka nebo jiná majetková hodnota náležela do majetkové podstaty dlužníka ke dni skončení insolvenčního řízení.

(...)

(6) Incidenční spory podle odstavce 1 písm. d/ se dnem, kdy insolvenční řízení skončí zrušením konkursu podle § 308 odst. 1 písm. c/ nebo rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu, anebo rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění oddlužení, přerušují a lze v nich pokračovat pouze na návrh některého z dlužníkůvých věřitelů podaný do 30 dnů od přerušování takového sporu. Dnem, kdy jeho návrh došel insolvenčnímu soudu, se každý takový věřitel stává účastníkem řízení místo insolvenčního správce. Nepodá-li takový návrh ve stanovené lhůtě žádný z věřitelů, insolvenční soud řízení o incidenčním sporu zastaví.

§ 164 (insolvenčního zákona)

Pravomocný rozsudek vydaný v incidenčním sporu je závazný pro všechny procesní subjekty.

§ 289 (insolvenčního zákona)

(...)

(3) Platnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení prodejem mimo dražbu, lze napadnout jen žalobou podanou u insolvenčního soudu nejpozději do 3 měsíců ode dne zveřejnění smlouvy v insolvenčním rejstříku. Platnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení prodejem mimo dražbu, lze napadnout žalobou podanou u insolvenčního soudu i po uplynutí lhůty podle věty první, nebyl-li nabyvatel v dobré víře.

§ 312 (insolvenčního zákona)

(1) Zrušením konkursu zanikají účinky prohlášení konkursu s výjimkou účinků, u kterých je možné jejich navrácení do stavu před prohlášením konkursu. Platnost a účinnost právních úkonů, které byly provedeny během konkursu, tím není dotčena.

(...)

§ 135 (o. s. ř.)

(1) Soud je vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, a kdo je spáchal, jakož i rozhodnutím o osobním stavu; soud však není vázán rozhodnutím v blokovém řízení.

(2) Jinak otázky, o nichž přísluší rozhodnout jinému orgán, může soud posoudit sám. Bylo-li však o takové otázce vydáno příslušným orgánem rozhodnutí, soud z něho vychází.

§ 159a (o. s. ř.)

(1) Nestanoví-li zákon jinak, je výrok pravomocného rozsudku závazný jen pro účastníky řízení.

(...)

41. V této podobě platila citovaná ustanovení občanského soudního řádu a § 164 a § 312 odst. 1 insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn. Ustanovení § 159 insolvenčního zákona platí v uvedené podobě od 1. 1. 2014. Ustanovení § 289 odst. 3 insolvenčního zákona platí v uvedené podobě od 1. 7. 2017. Před tím označené ustanovení neobsahovalo nyníjší větu druhou.

42. S přihlédnutím k době, kdy bylo vydáno rozhodnutí o úpadku žalobkyně (28. 8. 2013) pak až do doby, než Vrchní soud v Praze toto rozhodnutí zrušil (usnesením ze dne 10. 6. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne) byl pro insolvenční řízení vedené na majetek žalobkyně i v době od 1. 6. 2019 rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019. Srov. článek II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

43. Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu při výkladu § 289 odst. 3 insolvenčního zákona je ustálena v závěrech, že neplatnost kupní smlouvy, kterou uzavřel insolvenční správce při zpeněžování majetku insolvenčního dlužníka prodejem mimo dražbu, může určit jen insolvenční soud na základě žaloby o určení neplatnosti smlouvy podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona. Takovou žalobu lze podat toliko v prekluzivní lhůtě v označeném ustanovení uvedené (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sen. zn. [29 ICdo 79/2014](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2015, pod číslem 132, a dovolatelkou označené usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [28 Cdo 1965/2018](#)).

44. K tomu Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 1. 2017, sen. zn. [29 ICdo 24/2014](#), doplnil, že bez podání určovací žaloby podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona nelze ohrozit právo osoby, která nabyla předmětný majetek zpeněžením mimo dražbu. Pro takovou smlouvu předepisuje insolvenční zákon zvláštní postup (jejího zpochybnění) formou žaloby o určení neplatnosti smlouvy (v § 289 odst. 3 insolvenčního zákona).

45. Konečně v rozsudku ze dne 30. 9. 2022, sen. zn. [29 ICdo 156/2020](#), Nejvyšší soud vysvětlil, že žalobu podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona lze projednat, aniž by žalobce musel tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem na určení neplatnosti smlouvy o zpeněžení majetkové podstaty. Podání této žaloby má oporu v § 289 odst. 3 insolvenčního zákona a představuje jediný nástroj, jímž lze zpochybnit platnost tohoto způsobu zpeněžení majetkové podstaty.

46. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu tak vyplývá, že není-li platnost smlouvy, kterou insolvenční správce zpeněžil majetek z majetkové podstaty prodejem mimo dražbu (§ 286 odst. 1 písm. c/, § 289 insolvenčního zákona) zpochybněna úspěšnou žalobou na určení neplatnosti této smlouvy, tj. nebude-li v incidenčním sporu vyvolaném touto žalobou pravomocně rozhodnuto o určení neplatnosti takové smlouvy podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona, nelze již platnost prodeje zpochybnit. Žalobce, který zpochybňuje platnost takové kupní smlouvy žalobou o určení vlastnického práva, proto nemůže být s žalobou úspěšný. To platí jak v případě, kdy žalobce před podáním žaloby o určení vlastnického práva (dříve) neuspěl v incidenčním sporu podle § 159 odst. 1 písm. f/ insolvenčního zákona, tak tehdy, kdy kupní smlouva nebyla podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona (vůbec) napadena žalobou.

47. Problematikou využitelnosti výsledků tzv. incidenčních sporů po skončení úpadkového řízení se Nejvyšší soud zabýval (pro spory vyvolané konkursem v režimu úpravy podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do 31. 12. 2007) již ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. [Opjn 8/2006](#), uveřejněném pod číslem 74/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „stanovisko“). V něm mimo jiné poukázal (v návaznosti na tam označenou literaturu) na to, že spory vyvolané konkursem se obecně člení na tzv. spory odporové (spory o určení pravosti, výše a pořadí pohledávky) a na spory, jimiž se vymezuje rozsah majetku konkursní podstaty. U druhé kategorie incidenčních sporů přitom poukázal na to, že existují spory (např. spor o vypořádání společného jmění manželů), jejichž povaha nevylučuje, aby v nich bylo pokračováno (a jejich výsledky byly využity) i po skončení konkursní řízení. Úprava sporů vyvolaných insolvenčním řízením (incidenčních sporů) se od dříve platné konkursní úpravy liší v tom, že výčet incidenčních sporů v insolvenčním zákoně je výčtem taxativním; srov. § 2 písm. d/ ve spojení s § 159 odst. 1 insolvenčního zákona, jakož i (co do smyslu úpravy obsažené v § 159 insolvenčního zákona a taxativní povahy tam provedeného výčtu incidenčních sporů) Zvláštní část [K bodům 80 až 83 (§ 159 a § 160)], důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 294/2013 Sb., který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010-2013) jako tisk č. 929/0. Oproti konkursní úpravě insolvenční zákon (s účinností od 1. 1. 2014) také výslovně upravuje otázku možného pokračování incidenčních sporů po skončení insolvenčního řízení (srov. § 159 odst. 3 až 6 insolvenčního zákona). I nadále však lze vyjít z (teoretického) rozčlenění incidenčních sporů popsaného ve stanovisku na 1/ spory odporové a 2/

spory, jimiž se vymezuje rozsah majetku majetkové podstaty.

48. K odporovým sporům náleží spory o určení pravosti, výše a pořadí pohledávky (§ 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona ve spojení s § 203a odst. 2 insolvenčního zákona) a lze k nim přiřadit také spory podle § 186 odst. 2, § 373 odst. 6 a § 385 odst. 6 insolvenčního zákona (ve spojení s § 159 odst. 1 písm. h/ insolvenčního zákona).

49. Ke sporům, jimiž se vymezuje rozsah majetku majetkové podstaty, přitom patří spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5 (§ 159 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona), spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela (§ 159 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona), spory na základě odpůrcí žaloby (§ 159 odst. 1 písm. d/ insolvenčního zákona), spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem (§ 159 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona), spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem (§ 159 odst. 1 písm. g/ insolvenčního zákona), spory podle § 178 a § 179 insolvenčního zákona (ve spojení s § 159 odst. 1 písm. h/ insolvenčního zákona), spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení plnění, jehož se týká neplatný právní úkon, týkající se majetku nebo závazků dlužníka (§ 233 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 159 odst. 1 písm. h/ insolvenčního zákona) a spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu (§ 159 odst. 1 písm. f/ insolvenčního zákona); k posledně označeným sporům patří i tento spor.

50. Závěr odvolacího soudu, že se závaznost rozsudku vydaného v incidenčním sporu nemůže uplatnit „mimo rámec probíhajícího insolvenčního řízení“ a pravomocný rozsudek v incidenčním sporu tak „v zásadě nemá přesah mimo vlastní insolvenční řízení“, má obecnou platnost jen ve vztahu k odporovým sporům. V nich se totiž řeší sporné otázky pravosti, výše nebo pořadí přihlášené pohledávky jen pro potřeby insolvenčního řízení. Výsledek takového sporu proto též nemá žádný vliv na možnost věřitele vymáhat vykonatelnou pohledávku po skončení insolvenčního řízení, v němž byl úpadek dlužníka řešen konkursem, na základě exekučního titulu nabytého vůči dlužníku před zahájením insolvenčního řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2020, sen. zn. [29 ICdo 63/2018](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 9, ročníku 2021, pod číslem 91, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2021, sen. zn. [29 ICdo 13/2021](#), anebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2022, sen. zn. [29 NSČR 92/2021](#)). Tyto (odporové) spory sice mohou pokračovat (vzhledem k výslovné úpravě promítnuté v § 159 odst. 4 a 5 insolvenčního zákona je lze dokončit) i po skončení insolvenčního řízení (některým ze způsobů popsanych v § 159 odst. 4 věť první insolvenčního zákona), jejich působnost však v takovém případě insolvenční zákon výslovně omezuje na dobu „po kterou trvalo insolvenční řízení“ (srov. § 159 odst. 4 větu druhou insolvenčního zákona). Pro svou povahu (jelikož řeší příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě, o které lze pojmově hovořit jen po dobu trvání insolvenčního řízení; srov. § 205 insolvenčního zákona) se po skončení insolvenčního řízení neprosazují (jinak než tak, že platí nejpozději pro dobu „ke dni skončení insolvenčního řízení“) ani excindační (vylučovací) spory podle § 159 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona (srov. opět i § 159 odst. 4 větu druhou insolvenčního zákona). V ostatních případech (ve zbylých sporech, jimiž se vymezuje rozsah majetku majetkové podstaty) však insolvenční zákon ani účel, pro který byly tyto spory zařazeny mezi spory vyvolané insolvenčním řízením (incidenční spory), nepřekáží tomu (nevylučuje), aby se účinky pravomocného soudního rozhodnutí o příslušné otázce vydaného v průběhu insolvenčního řízení (v rámci incidenčního sporu) neprosadily (nepůsobily) i po skončení insolvenčního řízení.

51. Jinak (pro poměry daného sporu) řečeno, rozsudek, jímž insolvenční soud v incidenčním sporu podle § 159 odst. 1 písm. f/ insolvenčního zákona pravomocně zamítl žalobu (insolvenčního) dlužníka o určení neplatnosti kupní smlouvy, kterou insolvenční správce zpeněžil majetek dlužníka prodejem mimo dražbu (§ 289 odst. 3 insolvenčního zákona), je ve smyslu § 159a o. s. ř. účinný (působí) i po

skončení insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka. To ostatně plyne (při řešení úpadku dlužníka konkursem) i z § 312 odst. 1 insolvenčního zákona. To, že vzhledem k mimořádným skutkovým okolnostem dané insolvenční věci (způsobu jejího skončení vzhledem k nestandardnímu postupu procesních subjektů) nemohlo být po skončení insolvenčního řízení pokračováno (s přihlédnutím k dikci § 159 odst. 3 až 6 insolvenčního zákona) v řízení o žalobě na obnovu řízení ve věci incidenčního sporu, z nějž onen pravomocný rozsudek vzešel (srov. skutkové shrnutí níže), nemá na řečené žádného vlivu.

52. K poukazu odvolacího soudu na § 164 insolvenčního zákona Nejvyšší soud poznamenává, že odvolací soud dovozuje z označeného ustanovení pravý opak, než co je skutečným účelem dotčeného ustanovení. Pro každý rozsudek vydaný v incidenčním sporu platí, že stejně jako rozsudek vydaný ve sporném řízení vedeném podle občanského soudního řádu je závazný pro účastníky řízení. To plyne z přiměřeného použití § 159a odst. 1 o. s. ř. v insolvenčním řízení (srov. § 7 insolvenčního zákona). Nadto § 164 insolvenčního zákona stanoví, že rozsudek v incidenčním sporu je (dále) závazný (i) pro (všechny ostatní) procesní subjekty (insolvenčního řízení). Dotčené ustanovení tak (oproti mínění odvolacího soudu) nijak neomezuje okruh osob, pro které je rozsudek v incidenčním sporu závazný, ale naopak rozšiřuje okruh těchto subjektů i na jiné osoby, které sice nebyly účastníky incidenčního sporu, ale jde o procesní subjekty insolvenčního řízení (srov. § 9 insolvenčního zákona). K tomu srov. odstavec 29. rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2021, sp. zn. [29 Cdo 2753/2019](#).

V. Závěr

53. Závěr odvolacího soudu, že pro účastníky řízení není závazné rozhodnutí v incidenčním sporu a že v něm vydaný rozsudek „je neúčinný“, proto není správný.

54. Na tomto místě považuje Nejvyšší soud za potřebné shrnout podstatná zjištění, z nichž při svém rozhodování vyšly soudy obou stupňů.

55. Žalobkyně podala žalobu podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona, jíž se domáhala určení neplatnosti kupní smlouvy uzavřené mezi žalovanou a insolvenčním správcem. Insolvenční soud tuto žalobu zamítl rozsudkem ze dne 18. 2. 2016, č. j. 152 ICm 3824/2015-34. K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 26. 1. 2017, sen. zn. 101 VSPH 581/2016, potvrdil rozsudek insolvenčního soudu. Dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu Nejvyšší soud zamítl rozsudkem ze dne 29. 8. 2019, sen. zn. [29 ICdo 154/2017](#). Následné řízení o žalobě na obnovu řízení bylo pravomocně skončeno zastavením řízení (viz odstavec 2. bod [6] tohoto rozsudku), přičemž po vydání napadeného rozsudku Nejvyšší soud usnesením ze dne 30. 6. 2023, sen. zn. [29 ICdo 52/2021](#), zamítl dovolání žalobkyně proti usnesení, kterým Vrchní soud v Praze zrušil usnesení insolvenčního soudu a řízení o žalobě na obnovu řízení zastavil.

56. Nebyla-li platnost kupní smlouvy, kterou insolvenční správce prodal žalované nemovitosti, úspěšně zpochybněna jediným zákonem předvídaným způsobem (žalobou na určení neplatnosti kupní smlouvy podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona), nemohly za tohoto stavu soudy v řízení o určení vlastnického práva k nemovitostem posuzovat jako otázku předběžnou tvrzenou neplatnost kupní smlouvy.

57. Na uvedených závěrech nemohou nic změnit ani okolnosti (průběh) daného insolvenčního řízení. V situaci, kdy ze skutkových zjištění obou soudů neplyne, že by dovolatelka jako nabyvatelka nemovitostí nebyla v době uzavření kupní smlouvy v dobré víře, že tehdejší insolvenční správce je oprávněn disponovat s majetkem v majetkové podstatě, že jedná v souladu s pokynem zajištěného věřitele a že v insolvenčním rejstříku je správně vyznačen údaj o tom, že rozhodnutí o zjištění úpadku žalobkyně a o prohlášení konkursu na její majetek je v právní moci, by názor, že i přes jednoznačnou

právní úpravu v § 289 odst. 3 insolvenčního zákona lze s mnohaletým odstupem zpochybnit (jiným než zákonem předvídaným způsobem) platnost nabytí majetku z majetkové podstaty prodejem mimo dražbu, zcela zásadním a nežádoucím způsobem zpochybnil právní jistotu osob, které nabývají majetek z majetkové podstaty.

58. Závěr odvolacího soudu, že žalobkyně je vlastníkem nemovitostí, neboť kupní smlouva, kterou nemovitosti nabyla dovolatelka, je neplatná, tak neobstojí. Ve výsledku (ve výroku) věcně správné je naopak rozhodnutí soudu prvního stupně, byť ten k němu dospěl z jiných důvodů.

59. Pro úplnost zbývá dodat, že žalobkyně se sice nemůže úspěšně domoci určení vlastnického práva k nemovitostem, to jí však nebrání v možnosti domáhat se náhrady způsobené újmy nesprávným úředním postupem insolvenčního soudu vůči státu postupem podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), za splnění podmínek odpovědnosti státu tam uvedených.

60. Vzhledem k tomu, že po zodpovězení otázek [2] a [3] je zřejmé, že dovolání je důvodné, nezabýval se Nejvyšší soud (pro nadbytečnost) dalšími otázkami předloženými dovolatelkou. Jejich řešení by za dané situace bylo jen akademické.

61. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí v prvním výroku, jímž odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně, změnil (ve shodě s § 243d odst. 1 písm. b/ o. s. ř., když dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout) tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, a změnil výrok o nákladech řízení před odvolacím soudem.